

1.01
Prejeto 28. 1. 2010

UDK 061.237:796(497.1)(091)"1922/1929"

Tomaž Pavlin *

"In bratje, mi smo hvala Bogu, opravili delo v dobrobit naroda, domovine in srečo prevzvišene dinastije" (Konstituiranje Sokola Kraljevine Jugoslavije)

IZVLEČEK

Decembra 1929 je bil na zakonski podlagi ustanovljen Sokol Kraljevine Jugoslavije. Telovadne organizacije, ki niso vstopile vanj, pa so bile likvidirane. Sledila je konstitutivna seja, ki je morala potrditi statut in oživeti papirnato društvo. V članku analiziramo formalizacijo nove sokolske organizacije v Kraljevini Jugoslaviji.

Ključne besede: Sokol, Sokol Kraljevine Jugoslavije, sokolstvo, konstituiranje, organiziranje

ABSTRACT

*"AND, BROTHERS, WE HAVE, THANK GOD, COMPLETED A TASK FOR THE GOOD OF THE NATION, OUR HOMELAND AND FORTUNE OF OUR EXALTED DYNASTY"
(THE ESTABLISHMENT OF THE KINGDOM OF YUGOSLAVIA'S SOKOL ORGANISATION)*

After the Kingdom of Yugoslavia's Sokol organisation was legally established in December 1929 and after the gymnastic organisations that refused to join the new Sokol organisation were abolished, a founding session followed, where the statute had to be confirmed and the Sokol organisation brought to life. In the following article we will analyse the formalisation of the new Sokol organisation in the Kingdom of Yugoslavia.

Key words: Sokol, Kingdom of Yugoslavia's Sokol organisation, the Sokol movement, establishment, organisation

* Dr., docent, Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani, Gortanova 22, SI-1000 Ljubljana; e-naslov: tomaz.pavlin@fsp.uni-lj.si

Viteška organizacija Zveza Sokola Kraljevine Jugoslavije (dalje SKJ) je bila ustanovljena na zakonski podlagi v začetku decembra 1929. Zakon o SKJ je določal, da so se morale telovadne organizacije decembra 1929 odločiti, ali bodo vstopile v SKJ ali bodo likvidirane. Sredi decembra se je na svoji skupščini za vstop enoglasno odločila Jugoslovanska sokolska zveza (dalje JSS), medtem ko je katoliški Orel vstop v nazorsko nasprotno organizacijo zavrnil.¹ Za ustanovitelje SKJ je bil pomembnejši odziv članstva Hrvaške sokolske zveze (HSS). Ta je bila po idejni plati na liniji sokolstva, oblikovana pa je bila ponovno leta 1922, potem ko je velik del hrvaških sokolov po osiješki skupščini leta 1921 izstopil iz JSS. Razšli so se zaradi različnih pogledov na narodnost in organiziranost 'Jugosokola', kot so JSS označevali npr. na Hrvaškem. JSS je bil ustanovljen na načelu "en narod, ena država, eno sokolstvo", hrvaški sokoli, zbrani okrog matičnega zagrebškega Sokola z Wilsonovega trga, pa so zagovarjali stališče, da se jugosokolska organizacija reorganizira po narodnem/plemenskem ključu, torej da se znova ustanovijo narodne sokolske zveze, ki bi se povezale v jugoslovansko federativno sokolsko zvezo. Osiješka skupščina JSS je zavrnila predlog reorganizacije ter potrdila enotnost, hrvaška sokolska opozicija pa je iz JSS izstopila.² HSS je bila decembra 1929 ponovno pred vprašanjem jugoslovaniziranja. Na skupščini so se odločili, da organizacijo razpustijo in včlanjevanje v SKJ prepustijo članstvu oziroma društvom, ki so se na občnih zborih odločala o vstopu. Vzporedno so tekla pripravljajna dela za zagon SKJ, pripravljen je bil statut in 1. januarja 1930 imenovana "uprava".³ Na mesta podstarost so bili imenovani dva člana JSS: Engelbert Gangl, ki je bil obenem prvi podstarosta, torej operativni vodja SKJ, in Djuro Paunković ter dva člana HSS - Lacko Križ in Pavao Mergenthaler. Uprava SKJ - organ "uprava" je primerljiv z JSS-jevim "zveznim odborom" - je nato izmed svojih članov volila izvršni odbor. V JSS je bil izvršnemu odboru SKJ identičen organ "starešinstvo" in marsikdaj so se izrazi JSS prenašali na organe SKJ, zlasti starešinstvo; nedvomno pa je imela, glede na neraziskanosti področja to le domnevamo, podobno shemo tudi HSS, saj sta si bili JSS in HSS sorodni organizaciji: obe sokolski in organizaciji civilne družbe. Upravo SKJ, ki so jo sestavljali tako člani bivše JSS kot člani bivše HSS (a v večini JSS), sta po zakonski odredbi imenovala minister prosvete Božidar Maksimović in minister vojske in mornarice Stevan Hadžić v soglasju z ministrskim predsednikom Petrom Živkovićem. Imenovanih je bilo 51 članov in članic (te so bile le na mestih načelnic in načelniških namestnic), ki so se konec januarja 1930 sestali v Beogradu na konstitutivni seji.

Konstitutivna seja

Konstitutivna seja je bila zaradi pomembnosti in obilice dela večdnevna, potekala je med 25. in 27. januarjem, 28. januarja pa je že sledila prva seja izvršnega

¹ Tomaž Pavlin: Ustanavljanje Sokola Kraljevine Jugoslavije. V: Prispevki za novejšo zgodovino, 2002, št. 1, str. 55-73.

² Tomaž Pavlin: "Zmaga-svoboda". Sokolsko jugoslaviziranje. V: Jugoslavija v času : devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države : ninety years since the formation of the first state of Yugoslavia, Ljubljana 2009, (dalje Pavlin, "Zmaga-svoboda") str. 213-227.

³ Jutro (dalje J), 12. 1. 1930, Sokolska uprava imenovana; Sokolski glasnik (dalje SG), 18. 2. 1930, Uprava Sokolskog Saveza.

odbora (IO). Sejo 25. januarja 1930 je odprl Engelbert Gangl, prvi namestnik staroste prestolonaslednika Petra II. ali krajše prvi podstarosta. V uvodu je opravičil odsotnost prosvetnega ministra Maksimovića, nato nagovoril udeležence, da je prva rodoljubna in sokolska dolžnost, ko se prvič sestajajo na skupnem sokolskem delu in ureditvi domovine, da pozdravijo kralja Aleksandra in starosto prestolonaslednika Petra ter da pošljejo pozdravno brzojavko vdanosti in ljubezni, ki jih bo vedno vodila v sokolskem delu za dobro kralja, srečo naroda in veličino domovine. Poudaril je sokolsko poslanstvo, vzgojiti duševno, moralno in telesno zdrave sile naroda, jih ozavestiti, da naj se vse, vse kar mora narod storiti v prihodnosti, stori prek poštenega sokolskega dela v okviru SKJ. Poslanstvo Sokola je bilo dvigniti narod kulturno in tekmovalno ter ga pripraviti za obrambo v primeru politične nevarnosti, da bo prenesel največje žrtve za svobodo in rešitev države in svobode. Gangl je nato še predlagal, da pošljejo pozdravne telegrame drugim slovanskim sokolskim organizacijam, medtem ko se bratom Lužiškim Srbom, ki vodijo boj za materino besedo, pošlje le "pismeni pozdrav".

Prva in tudi ena glavnih točk dnevnega reda je bila razprava o predloženem statutu. Ta je bil pripravljen v ožjem krogu, glede na pomanjkanje virov pa težko odgovorimo, ali v krogu vlada-JSS-HSS ali pa le vlada-JSS. Razpravo je začel zagrebški Sokol Lav Mazura (sicer bivši član HSS), kateremu je bil sprejem statuta le formalnost, pomembnejša pa mu je bila vsebina oziroma nova organizacija, ki so jo tega dne oblikovali, in njeni cilji, zato je predlagal sprejem posebne deklaracije: "SKJ nova je po Njegovem Veličanstvu z zakonom osnovana občenarodna viteška organizacija, ki ni v nikakršni zvezi s tradicijo ali ureditvijo katere koli bivših sokolskih in orlovskih organizacij Kraljevine Jugoslavije." Deklaracija ni prodrla, linija in sokolska dediščina JSS sta imeli večjo težo in drugi podstarosta, Srb Djuro Paunković, ki je vodil razpravo o prvi točki dnevnega reda, je po nekaterih predlogih za odlog debate, da bi se lahko novi statut preučil ter da ne bi bil v nasprotju z Zakonom o SKJ, delegate opozoril, da po zakonu o SKJ predpisujeta statut prosvetni in vojni minister in bi to lahko storila tudi brez njih, zato je to, da o statutu razpravljajo, "samo koncesija". Statut je bil po njegovih besedah že usklajen z merodajnimi dejavniki in bi bila potrebna le še "specialna debata" oziroma obravnava posameznih členov, ne pa večje spremembe ali celo izdelava novega statuta. Za slednje tudi ni bilo časovnih možnosti. Sejo so nadaljevali popoldne in v okviru nadaljnje razprave o statutu je daljšo polemiko izzvalo vprašanje o razmerjih med tehničnimi in prosvetnimi telesi, vprašanje "koordinacije" ali "subordinacije". Obveljalo je načelno stališče, da morata načelništvo, zadolženo za tehnično delo, in prosvetni odbor "delovati v popolni kolaboraciji".⁴

Po debati je bil statut SKJ, ki so mu bila nedvomno predloga tudi ustava in pravila JSS, potrjen. V prvi šestih členih je splošno opredelil organizacijo in članstvo ter določil za službeno glasilo JSS-jev Sokolski glasnik. Prvi člen je utemeljeval SKJ kot vzgojno organizacijo s ciljem, da vzgaja telesno zdrave, moralno močne in nacionalno zavedne državljane z vzgajanjem "telesa in duše po Tyrševem sokolskem sistemu", ki je v narodu že "udomačen". Slednje določilo je utemeljevalo sokolsko tradicijo JSS in tudi HSS, medtem ko je 2. člen, ki je opredelil mednarodno povezovanje, nasledstvo JSS. SKJ se je po statutu vključeval v mednarodne ali meddržavne organizacije, ki imajo iste ali podobne naloge, vendar niso ustanov-

⁴ SG, 18. 2. 1930, Prva sednica uprave SSKJ.

ljene na osnovah stanovskih ali verskih načel, pri tem pa posebej izpostavil včlanitev v Zvezo slovanskega sokolstva (SSS). Redni član SKJ je lahko postal - za razliko od statuta bivšega JSS, ki je članstvo vezal na slovanstvo - vsak polnoletni državljani Kraljevine Jugoslavije ne glede na spol, vero, izobrazbo in poklic in ki je priznaval osnovna načela sokolstva. Izredni član pa je lahko postal vsak Slovan, ki je prebival v Kraljevini Jugoslaviji, ni pa bil njen državljani. Poleg polnoletnega članstva so bili "pripadniki" SKJ še "deca" (dečki in deklice med 6. in 12. letom) in "naraščaj" (fantje in dekleta med 12. in 18. letom). V preostalih členih je statut navajal sredstva za delovanje SKJ, predpisal uporabo sokolske obleke (svečane in vadbene), znakov in legitimacij - podrobnosti so bile prepuščene upravi - ter poudaril tradicionalno pozdravljanje, ki je temeljilo na pozdravu "Zdravo", tako da so najprej mlajši pozdravili starejše, in ogovarjanje, ki je temeljilo na tikanju in nazivanju z bratom in sestro.

Organizacija SKJ je temeljila na uveljavljeni vertikalni strukturi: društva in kot društveni odsek na podeželju čete⁵ - župe - zveza. 12. člen je načelno določal, da naj bo v vsakem mestu le eno društvo, le v izjemnih primerih imajo lahko večja mesta več društev, o čemer pa odloča vodstvo župe. Naloga Zveze, vrha sokolske organizacijske vertikale, je bila, da neguje telesno, moralno in nacionalno moč/silo ("snagu") državljanov Kraljevine Jugoslavije, da vzdržuje zvezo s slovanskim sokolstvom in slovanskimi sokolskimi organizacijami, ki imajo isto ali podobno vsebino. V nadaljnjih členih sta bila določena uprava s kraljevičem Petrom kot starost⁶ in petimi podstarostami ter izvršni odbor za vodenje tekočih del - ta je bil izbran iz uprave in ga je vodil prvi podstarosta. Široko strokovno delo je bilo zaokroženo v več telesih. Temeljno je bilo telesnovzgojno, temelječe na telovadbi, in je bilo v nadležnosti načelništva, ki je odločalo o vprašanih "tehnične" narave, za katere je bila potrebna kvalifikacija: strokovna prednjaška⁷ usposobljenost. Vendar je moralo načelništvo zasledovati širino sokolstva in skrbeti za "vzporedno, t. j. nedeljeno in sorazmerno, telesno, moralno in nacionalno vzgojo". Temu primerno so že v JSS delovali različni odbori, ki jih je statut SKJ predvidel kot pomožne organe Zveze: prosvetni odbor, zdravstveni odsek, statistični odsek, gospodarski odsek, t. i. poškodbeni fond in po potrebi še drugi odseki. Pomožni organ načelništva SKJ pa je bil tehnični odbor, ki se je delil na odseke za mlajše kategorije in po potrebi tudi druge odseke. V tehničnem odboru so bili po statutu tudi zastopniki drugih odborov kot npr. prosvetnega in zdravstvenega in obratno, za-

⁵ JSS je tovrstno delo v slovenščini označeval "sokolstvo na deželi", v srbščini/hrvaščini pa "sokolstvo i selo"; organizacijsko je temeljilo na sokolskih četah, v slovenskem delu jugosokolstva na društvenih odsekih; s SKJ prevlada izraz "čete", tudi simbol upornišтва, junaštva in borbe za svobodo. Idejna osnova JSS-jevega sokolstva na deželi je poudarjala enakost vseh slojev naroda, zato je sokolstvo "namenjeno v enaki meri prebivalcem naših mest kakor prebivalcem naših vasi, enako duševnemu delavcu, kakor tovarniškemu delavcu in kakor poljedelcu". Sokolska vzgoja je obširna in obsega "toliko raznovrstnega in gibljivega gradiva, da lahko zadosti vsaki individualni posebnosti sokolskih pripadnikov". V: Organizacija Jugoslovenskega sokolskega saveza, Ljubljana 1924. Statut SKJ je čete vpeljal kot enote sokolske organiziranosti, Pravilnik za sokolske čete pa je določal, da četa stoji pod zaščito društva kot njegov oddelek. Naloga čet je bila širiti sokolstvo in prosveto idr. na podeželju oziroma po vaseh, kjer se vaščani ukvarjajo izključno s poljedelstvom.

⁶ Ob sprejemanju Zakona o SKJ je kralj Aleksander poslal pismo ministrskemu predsedniku Petru Živkoviću, datirano 4. 12. 1929, da odobrava njegovo lepo zamisel, da v cilju telesne/fizične in moralne vzgoje združi zdrave moči dragega mu naroda v viteško organizacijo SKJ ter da z velikim zadovoljstvom sprejema predlog, da bo na čelu SKJ Naslednik Prestola Kraljevine in ga pooblašča, da za to vnesi potrebno zakonsko odredbo v Zakon o SKJ.

⁷ Prednjak - vaditelj, vodnik, danes po športnem vzoru trener.

stopnik tehničnega je bil v drugih odborih, s čimer naj bi se utrjevalo medsebojno sodelovanje in krepilo sokolsko delo.⁸ Tovrstna uveljavitev dela naj bi preprečevala razhajanje med tehničnim in prosvetnim delom, tj. razhajanje med prednjakom in prosvetarjem oziroma med načelništvom in prosvetnim odborom, ki je, kjer je bil slabo razvit tehnični del, pridobival na teži.

Državna oblast je po Zakonu o SKJ imenovala upravo SKJ in imela vpliv nad novo sokolsko organizacijo, kljub temu pa je bil SKJ obravnavan kot demokratična organizacija s "svetovalnimi" organi za "proučevanje in reševanje načelnih vprašanj". To so bili glavna skupščina, odbor delegatov žup in zbor načelnikov žup. Glavna skupščina je morala biti sklicana najmanj enkrat letno, za razliko od JSS pa statut ni predvidel sabora, skupščine vsakih 5 let. Glavna skupščina je bila svetovalni organ uprave v vseh vprašanih celotnega delovanja SKJ. Skupščino so tvorili uprava SKJ in delegati žup. Odbor delegatov žup so tvorili uprava in predstavnik vsake župe in je reševal vsa vprašanja administrativne narave. Zbor načelnikov žup je bil pristojen za vsa tehnična in vzgojna vprašanja, tvorili pa so ga tehnični odbor Zveze, župski načelniki in načelnice ter načelniki in načelnice društev, ki so imeli več kot 400 telovadcev. Tako odbor kot zbor sta bila sklicana po potrebi. Analogno Zvezi so bili urejeni organi na župskih in društvenih nivojih.⁹

Oblikovanje žup in tehnično delo

Naslednji dan, 26. januarja 1930, so delegati med drugim obravnavali vprašanja članstva SKJ v SSS, notranje ureditve oziroma formiranja žup in beograjskega zleta, ki ga je JSS načrtoval sredi leta 1930. Gangl je predlagal, da se takoj vzpostavi stik z bratskim čehoslovaškim sokolstvom in da se v Prago osebno odpravi Paunković kot odposlanec SKJ z vsemi pooblastili in nalogo, da podrobno informira Češkoslovaško sokolsko zvezo (ČOS) o vstopu SKJ v SSS, o vsesokolskem zletu v Beogradu in njihovi oz. slovanski udeležbi ter povabi predstavnike ČOS na uradni obisk, da bi ti v neposrednem stiku s SKJ in merodajnimi oblastmi pridobili točne informacije o novi sokolski organizaciji. Včlanitev v SSS, ki je imela sedež v Pragi, je bila pomembna z vidika načrtovanega vsesokolskega zleta tega leta v Beogradu, ki ga je že pred tem načrtoval JSS; ta pa je bil ob ČOS drugi temeljni član Slovanskega sokolstva.

Za vzpostavitev in konsolidacijo organizacije je bilo pomembno vprašanje oblikovanje žup, ki so združevale društva na zaokroženih teritorijih. Gangl je predlagal, da naj bi v trenutnih razmerah v času do zleta v Beogradu prevzeli župni sistem JSS in ustanovili 23 žup, ker se sistem žup več ali manj pokriva tudi z ureditvijo bivše HSS. Ker so glede na včlanjevanje članov HSS pričakovali porast članov in društev v nekaterih župah, bi se po zletu lotili reorganizacije. Ganglov predlog je bil v osnovi podprt, vendar pa razširjen, da se tej mreži dodajo štiri bivše župe HSS: Karlovac, Varaždin, Daruvar in Vinkovci, ki jih organizacijska struktura JSS ni vsebovala. Oblikovanje teh žup je bilo prepuščeno Lacku Križu (HSS). Medtem pa naj bi takoj vzpostavili 23 žup, po zletu pa bi organizacijski

⁸ SG, 18. 2. 1930, Prva sednica; Zbornik Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, Beograd: SKJ, 1939, str. 24-29.

⁹ SG, 18. 2. 1930, Prva sednica; Zbornik SSKJ, str. 29-31.

odsek pripravil nov predlog reorganizacije in ureditve do 50 teritorialno manjših in zaokroženih žup. V zvezi z župami je bil sprejet še predlog, da se poimenovanja žup po zgodovinskih osebnostih ali dogodkih ukine in se prevzame imenovanje žup po njihovih središčih, ki so bila v večjih mestih ali središčih zaokroženih območij. Sledilo je imenovanje oziroma potrjevanje župnih uprav, pri čemer je padel predlog, da se v nekaterih župnih upravah (npr. v župah z mešanim članstvom JSS-HSS) popolni uprava le glede na zakonski minimum in bi se popolnila potem, ko bodo videli odziv in včlanitev bivšega članstva HSS. Z imenovanjem župnih uprav je sledil naslednji korak, imenovanje oziroma potrditev na društvenih skupščinah izvoljenih društvenih uprav ter s tem legalizacija sokolskega življenja.¹⁰

Glede tehničnega ali telovadnega dela je bilo pomembno vprašanje v tem letu načrtovanih sokolskih smučarskih tekem v Mojstrani in vsesokolski zlet v Beogradu, na katerih so pričakovali slovansko udeležbo. To sta bila projekta JSS, zlet v Beogradu naj bi populariziral jugoslovansko sokolstvo v glavnem mestu države, s čimer naj bi tudi pridobilo večjo družbeno težo oziroma, kot je JSS poudarjal v začetku leta 1929, vzbudilo "interes za sokolsko delo in sokolsko razumevanje v prestolnici", saj je bilo na račun tega okrnjeno sodelovanje z nekaterimi ministrstvi. V. Murnik je takoj opozoril, da se morajo "definitivno odločiti, ali zlet bo ali ga ne bo". Odločitev je imela širše stvarno ozadje in mogla biti le načelna, saj je bila vezana na čimprejšnji zagon SKJ, včlanitev SKJ v SSS ter zagotovitev udeležbe Slovanskega sokolstva. Prav tako so morali imenovati zletni organizacijski odbor, ker je s prenehanjem delovanja JSS prenehal obstajati - oziroma je odstopil - JSS-jev zletni organizacijski odbor. Gangl je to štel le kot formalizem, tako da so potrdili stari zletni odbor in ga dopolnili s člani starešinstva (izvršni odbor) SKJ. Tudi naziv zleta se je spremenil v I. vsesokolski zlet SKJ. Murnik je tudi predlagal, in to je bilo tudi podprto, da potrdijo stari zletni program, ker so društva JSS v tej smeri že delovala in vadila članstvo. Murnik je sprožil še pomembni vprašanji o udeležbi tekmovalne vrste telovadcev na Mednarodni tekmi v Luksemburgu (danes Svetovno prvenstvo v gimnastiki) ter odnos sokolstvo - šport. Nastop v Luksemburgu je bil vezan na mednarodno povezovanje in včlanitev oziroma prevzem članstva JSS v Mednarodni telovadni/gimnastični zvezi (FIG). Medtem ko je bilo včlanjevanje v FIG potrjeno brez razprave, se je razvila "diskusija, ali je v interesu ... naroda in države, da se udeležuje teh tekem". Debata je odraz tedanjih telesno-vzgojnih gledanj, ki so v prvi vrsti zasledovala množičnost in široko vsestransko vadbo v različne družbenih namene (narodno-socialne, vzgojne, narodnoobrambene) in šele zatem tekmovalni rezultat in športno specializacijo, ki pa sta vse bolj dobivala na teži. Po glasovanju je bilo sprejeto načelno stališče, da se na mednarodnih tekmovanjih sodeluje, če se pridobi plačnika, v tem primeru zunanje ministrstvo, in če priprave na tekmovanje ne bodo ovirale dela za vsesokolski zlet. Sklep gre šteti za priznanje in spoštovanje Murnikovega (in slovenskosokolskega) dela ter je bil pomemben s tekmovalnega vidika (ohranjal je vrhunske telovadce v stiku s svetovnim vrhom in jim omogočal ohranjati doseženo kakovost) ter tudi s promocijskega vidika, tako sokolskega kot nacionalnega. Murnik je nato prešel na vprašanje razmerja med sokolstvom in športom. Že prvi dan seje, ko so vodili razpravo o statutu, je bilo poudarjeno zadovoljstvo (Voja Todorović), da se je

¹⁰ SG, 18. 2. 1930, Prva sednica.

sprejel Tyršev telovadni sistem, hkrati pa poudarilo, da obstajajo poleg telovadbe tudi športi, ki jih mladina ljubi, in s tem nakazana širitev Tyrševega sistema, da bi se mladina na račun športov vključila v sokolstvo. Sokolstvo je imelo precej širok telovadni sestav in nekatere panoge, vaje in igre so bile ali identične disciplinam športnih panog ali bile tudi športno organizirane (npr. teki, skoki, meti, drsanje, smučanje, plavanje, odbojka, košarka idr.), vendar pa, razen v smučanju in potem še odbojki, sokolstvo ni prirejalo ali organiziralo "specialnih prireditev" in "specialne vadbe" (šport so razumeli kot specialistično enostransko dejavnost, tekme z več tisoč gledalci pa spektakelski teater). Telovadci so "specialistično vadbo" iskali v športnih klubih, a so zato morali biti sočasno njihovi člani. Tako je športno gibanje, ki se je uveljavilo po prvi svetovni vojni, zapeljevalo in odtegovalo sokolsko mladino in mladino nasploh. Problematika razmerja med sokolstvom in športom ni bila nova, že JSS jo je obravnaval, z organiziranjem nove organizacije pa se je odprla možnost oblikovanja nove strategije in sodelovanja. Murnik je zato predlagal paket "obligativnih točk", ki naj bi urejale sodelovanje sokolskega članstva v športnih organizacijah ter vzpostavljale prijateljski odnos, uvajale posamezne športe v sokolstvo, obenem pa tudi ščitile tradicionalno sokolsko telovadbo in njeno srčiko: orodno telovadbo. Po Murnikovem predlogu sokolske župe, društva, odseki in vrste¹¹ društev niso mogli biti člani športnih organizacij, pač pa lahko le izjemoma, če so bili dogovorjeni pogoji med SKJ in športno zvezo. Posameznik, član sokolskega društva, bi lahko sodeloval/tekmoval v športnem društvu, če to ni bilo v nasprotju s sokolskimi načeli, članstvo v športnem klubu pa ni bilo opravičilo za olajšanje ali osvoboditev od sokolskih obveznosti. Vstop v športni klub je moral biti javljen načelniku ali načelnici. Na drugi strani pa bi lahko sokolska društva, kjer bi to dopuščal značaj vadbe, organizirala društvene odseke za specialno vadbo. Vrsto vadbe bi odredilo načelništvo Zveze, pogoj članstvu in vadbi v teh odsekih pa je bil redno sodelovanje v društveni telovadbi.¹²

Zaključek seje

Tretji dan seje, 27. januarja 1930 dopoldne, sta bila med drugim imenovana administracija Zveze (tajnik, blagajnik, gospodar Zveze, redaktor Sokolskega glasnika, pročelniki statističnega odseka, zdravstvenega in poškodbenega fonda, odseka za organizacijska in pravna vprašanja, gradbenega odseka, revizijskega odbora) in izvršni odbor glede na določila v statutu,¹³ načelno pa je bilo rešeno tudi vprašanje sokolskega kroja oziroma oblačil na zletu (do zleta sta bila v uporabi kroja JSS in HSS, vendar oba s šajkačo, črno z rdečim temenom; za člane sokolskih čet je bilo sprejeto, da nosijo narodne noše s sokolsko šajkačo) in sokolskih znakov (do nadaljnjega znak JSS, ker je bil to splošni slovanskosokolski znak, dodane so bile začetnice SKJ). Prav tako naj bi SKJ prevzel aktive in pasive založniške dejavnosti JSS ter popisal dolžnike, in sicer najkasneje do 1. 4. 1930.¹⁴

¹¹ Mišljene so telovadne vrste ali ekipe.

¹² SG, 18. 2. 1930, Prva sednica.

¹³ Po statutu so izvršni odbor tvorili: prvi podstarosta, načelnik in načelnica ter njuna namestnika, predsednik prosvetnega odbora, tajnik, blagajnik, glavni urednik Sokolskega glasnika in 8 članov uprave.

¹⁴ SG, 18. 2. 1930, Prva sednica.

Popoldne so delegati razpravljali najprej o proslavi v čast rojstnega dne in osemdesetletnice češkoslovaškega predsednika Masaryka. Načrt proslav je bil prepuščen prosvetnemu odboru, ki ga je moral razposlati po društvih. Murnik se je vrnil k stroki in sprožil problematiko strokovnega usposabljanja ter poudaril potrebo prednjaškega zveznega tečaja ter da bi morali v prihodnosti organizirati stalno prednjaško šolo in temu primerno študentsko politiko. Po debati, ki ni nasprotovala usposabljanju in izobraževanju, pač pa opozarjala na materialno stanje tako sokolskih organizacij kot članov ter iskala rešitev glede na proračun Zveze in društev, je Murnik povzel in predlagal, da se čim prej organizira štiri- do šesttedenski prednjaški tečaj po programu, ki ga pripravi načelništvo SKJ, da se načelno sprejme osnutek stalne prednjaške šole, izvršni odbor pa zadolži za pridobitev finančnih sredstev ter da se v Zvezi osnuje študentski sklad, ki se bo napajal iz proračunskega in društvenega priliva Zvezi. Murnik je še poudaril takojšnjo potrebo po razvoju intenzivnega strokovnega dela za zlet in nasploh v SKJ, da bi se sokolska telovadba oziroma telesna vzgoja dvignila na višji nivo, kar bi dosegli z namestitvijo/zaposlitvijo prednjakov na Zvezi za delo po župah; en prednjak bi združeval več žup. Tudi ta predlog je imel vso načelno podporo, izpeljava pa je bila prepuščena izvršnemu odboru.

Gangl je kot predzadnjo točko odprl še odnos SKJ in ruskega sokolstva v izgnanstvu, ki bi moral nadaljevati že vzpostavljeno sodelovanje iz obdobja JSS. SKJ je že v uvodu konstitutivne seje poslal pozdravni telegram Ruskemu Sokolu, ki je imel sedež v Pragi, v Jugoslaviji pa je delovala pokrajinska zveza. V telegramu se je SKJ s svoje prve seje spominjal svojih ruskih bratov, ujetnikov in mučencev svobode svojega naroda in vseh slovanskih občutkov. Po Ganglu je prevzel besedo Paunković, pojasnil nastanek "zagraničnega" (zamejskega) ruskega sokolstva, orisal organiziranost ruskih sokolov v Jugoslaviji ter sporočal njihovo zahvalo za dotedanjo podporo jugoslovanskega sokolstva s prošnjo, da jim tudi SKJ stoji ob strani. Potem ko je bil izčrpan dnevni red, je sledila točka Razno s kar nekaj predlogi operativne narave, ki so bili več ali manj prepuščeni v izvedbo izvršnemu odboru. Nato se je prijavil k besedi tretji podstarosta Lacko Križ, ki je prihajal na sejo kot bivši član HSS. Spregovoril je o pomislekih doma proti njihovemu odhodu v Beograd, češ da so v manjšini in da bodo preglasovani. Kritikom je odgovarjal, da če bodo srečali na seji politike, se bodo razšli v eni uri, če pa bodo našli sokole, bodo opravili pomembno in veliko narodno delo in emocionalno zaklical: "I, braćo, mi smo hvala Bogu, svršili jedan posao za dobro naroda, dobro otadžbine i sreću uzvišene dinastije. /.../ Grlim vas i ljubim sve, i neka bi bio proklet svaki onaj, koji bi pokušao da posije seme razdora između nas." Drugi govornik, Hugo Werk, sokolski odbornik JSS iz Zagreba, se je navezal na Gangla, da je svetilnik SKJ, in se mu zahvalil za vodenje ter poudaril, da so lahko ponosni, da smejo trditi, da vse notranje razlike in ves notranji nemir ni nič drugega kot težnja, da bo SKJ žarišče nacije. Zaključno besedo je imel Gangl, ki se je zahvalil Werku in poudaril sokolsko slovo¹⁵ ter se navezal na prihodnje delo. Iz njega mora sijati dobrota, res-

¹⁵ "I vidite: neprijatelji Sokolstva i neprijatelji jedinstva naše zemlje tražili su u nama samo ono što je slabo. Rekli su, da Hrvat mrzi Srbina, i Srbin Hrvata, jer jedan hoće da nadvlada drugoga. Mi, braćo, u ova tri dana, pokazali smo, da to nije istina. Mi se volimo, mi ljubimo jedan drugoga, mi smo jedva čekali da se nađemo, da kažemo šta je u našim dušama živelo. Uvek smo osuđivali one, koji su hteli da nas Sokole učine ubojicama bratske ljubavi, pred nama je uvek lebdeo ideal, da u jednoj zemlji treba da bude jedno narodno Sokolstvo."

nica jim mora biti smerokaz, kajti samo njihova sokolska duša in sokolska zavest bosta lahko dali novi organizaciji življenjsko moč, ter sklenil, da je na ta dan srečen, ker vidi, da je med brati HSS polno državniške vrline in sokolskega poštenja, ter poudaril sokolsko zavest, ki jo vnašajo v novo sokolsko telo.¹⁶

28. januarja 1930 se je sestel izvršni odbor, saj je bilo pred SKJ pestro in naporeno leto. Obravnaval je vprašanja notranje konsolidacije in potek priprav na vsesokolski zlet, včlanitev v FIG in SSS, finančne težave društev, ki so večinoma izvirale iz stroškov gradnje sokolskih domov, ter vprašanja strokovnega kadra, ki ga je glede na rast članstva primanjkovalo. Dj. Paunković se je odpravil v Prago, da bi se sestel z voditelji ČOS in jih seznanil o razmerah v SKJ, povabil na vsesokolski zlet v Beograd in iskal podporo pri včlanjevanju v SSS. Češkoslovaški sogovorniki so mu podporo zagotovili, medtem ko je o udeležbi na beograjskem zletu odločal ožji odbor ČOS. Po sestanku s Paunkovićem je ČOS 5. februarja 1930 pisal SKJ pismo. ČOS je poudaril, da jim je Paunković razložil vzroke za vstop v novo organizacijo in prenesel željo, da bi se tradicionalna "bratska ljubezen" prenesla na novo organizacijo, da bi ČOS priporočil prijavo SKJ v SSS in da je SKJ prevzel v polnem obsegu organizacijo beograjskega zleta JSS. ČOS jim je sporočal, da jih razumejo, saj vsak pravoverni pripadnik svojega naroda, delujoč na sokolskih osnovalah, prevzema nase v vsakem trenutku in primeru dolžnost, da z vsemi močmi služi svojemu narodu. Zato jim ponujajo roko za skupno delo v dobro obeh narodov in držav.¹⁷

Poslanica SKJ

Po konstituiranju je SKJ pripravil "poslanico" članstvu in narodu (posredovana javnosti, v Sokolskem glasniku objavljena sredi februarja, ko je tudi izšla prva številka letnika 1930). Poslanica je bila prva uradna informacija nove organizacije, podpisana sta bila Gangl kot prvi podstarosta in tajnik Ante Brozović, datum pa je bil 28. januar, torej dan po zaključku konstitutivne seje. V uvodu je poudarjeno, da SKJ, ki je bil po besedah kralja organiziran, "da u cilju fizičkog i moralnog vaspitanja združi sve zdrave snage jugoslovenskog naroda, dobivši svoj statut i svoju upravu, otpočinje svoj život i rad". Pot SKJ gre po poti sokolstva, vzgojenega v idejah bratstva, enakosti in svobode, z zakonom in statutom pa je dano SKJ, da "neguje telesnu, moralnu i nacionalnu snagu jugoslovenskih državljana i da održava veze sa ostalom slovenskom sokolskom braću kao i sa organizacijama ostalih država, koje imaju isti ili sličan zadatak". Čeprav ustanovljeno na zakonski podlagi, je novo sokolstvo, utelešeno v SKJ, "organizacija privatne inicijative naše nacionalne svesti, organizacija najzdravijih individualnih i kolektivnih snaga u našem narodu", ki vstopajo v organizacijo prostovoljno in vnašajo ljubezen do kralja, naroda in domovine ter pripravljenost na nesebično sodelovanje "na ostvaranju velikih sokolskih ideala istine, pravde i lepote". Poslanica je poudarila, da mora v novem sokolskem telesu prevladati stari sokolski duh, ki jih je učil, da je morala edini temelj, na katerem počivajo družbeni red, kultura in civilizacija, ter da je

¹⁶ SG, 18. 2. 1930, Prva sednica.

¹⁷ J, 7. 2. 1930, Češkoslovaški Sokol pozdravlja SKJ; SG, 28. 2. 1930, Slovansko sokolstvo: Pismo ČOS SKJ.

najvažnejši pogoj obstanka vsakega naroda in zato tudi jugoslovanskega. Ta duh jih je spominjal na Tyrševe besede,¹⁸ da je vsak narod, ne glede na velikost, v zgodovini propadel po svoji krivdi, ker ni bil zdrav, ta duh jih je učil, da narodnosti ne pojmujejo samo kot prazno sentimentalnost, da se ne živi na veličini preteklosti, pač pa da s trajnim delom sedanje in prihodnje generacije za narod ime slednjega vpišejo na vidno mesto v kulturni zgodovini človeštva ter da so pripravljeni na tekmo narodov za obstanek in za napredek kulture in civilizacije. Ta duh jim stalno govori, da se morejo zanesti le nase in na svojo moč ter na njej graditi narodovo prihodnost, ker v življenjskem boju zmaga ono, kar je močnejše, naprednejše, moralnejše in sposobnejše za življenje, zato je treba krepiti in razvijati vse sile naroda. To pa je hkrati tudi sokolsko razumevanje nacionalizma in nacionalne dolžnosti. Na sokolih, ki so vstopili v SKJ, je odgovornost, da ta sokolski duh varujejo, gojijo in dvigajo ter pozivajo na delo v svoje vrste vse, ki enako mislijo in čutijo, še posebej pa mladino, in kličejo staršem, da jo pustijo k njim, "jer je lepota i zdravlje njezinog života na prostranim livadama slovenske sokolske misli". Poslanica je še poudarila, da je sokolska ideja, mnogo bolj kot katera koli druga, poklicana, da gradi pot zbližanju in bratskemu sodelovanju slovanskih narodov, da se v njihovih prsah razliva duh slovanske sokolske misli, "duh, koji odstranjuje sve davne sporove i njihove uzroke, a širi uzajamnu ljubav, strpljivost i bratski združni život na korist najviših ideala čovečanstva, na sreću naše domovine i za silnu budućnost čitavog Slovenstva".¹⁹

Konsolidacija

Glavna beseda tajniških poročil ali drugih zapisov in poročil o delovanju SKJ po konstituiranju je "konsolidacija", predvsem organizacijska. Za delovanje SKJ v prvih letih je bila značilna številčna rast članstva in organizacij, širjenje sokolstva na podeželju/deželi - to je oteževalo konsolidacijo, težnja po demokratizaciji in spremembi zakona o SKJ, odmevna zletska dejavnost, začeni v letu 1930 s I. vsesokolskim zletom SKJ v Beogradu, ki naj bi bistveno vplival na prepoznavnost in družbeno umestitev sokolstva v glavnem mestu države, včlanitev v SSS (24. 3. 1930) in FIG (15. 5. 1930), mednarodna tekmovalna abstinenca 1932 (olimpijske igre v ZDA) in 1934 (svetovno prvenstvo na Madžarskem) ter tekmovalni zastoj in generacijska menjava tekmovalne vrste. Na drugi strani pa z Aleksandrovo oktroirano demokratizacijo vpetost v politične konfrontacije, domače in celo zunanje. V času punkcijskega gibanja SKJ beleži napade jugoslovanskega katoliškega episkopata, obtožbe o njihovi militantni in brezbožni naravi, na razorožitveni konferenci Društva narodov maja 1933 pa poizkus italijanske delegacije, da se SKJ všteje v redne jugoslovanske vojaške sile.

Vrh uprave SKJ je bil prvih pet let več ali manj nespremenjen. Poleg staroste kraljeviča Petra so ga sestavljali prvi podstarosta Engelbert Gangl, drugi podstarosta Djuro Paunković (oba bivša člana JSS), tretji podstarosta Hrvat Lacko Križ

¹⁸ Tomaž Pavlin: "Naša naloga, smer in cilj". Idejne osnove sokolske misli in vzgoje. V: Prispevki za novejšo zgodovino, 2009, št. 1, str. 81-92.

¹⁹ J, 18. 2. 1930, Sokol članstvu in narodu; SG, 18. 2. 1930, Sokoli, budite i odsad celom našem narodu primer jedinstva!

in četrti podstarosta Pavao Mergenthaler (oba bivša člana HSS). Mergenthaler je leta 1932 preminil in namesto njega ni bil imenovan nihče. S tem je nastal v plemensko-narodnem smislu zanimiv "troedini" položaj, medtem ko se je pariteta bivših sokolskih organizacij podrla. Prvi načelnik je bil Viktor Murnik, ki je leta 1930 odstopil, zamenjal ga je Ivan Bajželj, slednjega pa leta 1932 Miroslav Ambrožič. Načelnica ženskega članstva je bila ves čas Elza Skalar. V notranjem življenju SKJ se je uveljavil in oblikoval upravni trojček: upravno-administrativni del, ki je deloval v Beogradu, vodil ga je tajnik Ante Brozović, tehnični del ali načelnništvo, ki je do leta 1934 imelo sedež v Ljubljani, in prosvetni del, ki je pod vodstvom Vladimirja Belajčiča uradoval najprej v Novem Sadu, potem pa bil prenešen v Beograd. Vsak je imel svojo specifikko, ki se je z organizacijsko rastjo tudi stopnjevala in pojavile so se kritike razhajanja med "tehničarjem", "prosvetarjem" in "administratorjem".²⁰ Sokolsko delo je tradicionalno resda temeljilo v telovadnici, vendar pa se je s prosvetnim delom program precej širil, po drugi strani pa je bilo življenje društva odvisno od kakovostnega tajnika, "spiritusa agensa" vsakega društva, kot se je izrazil tajnik SKJ v enem od svojih poročil za glavno skupščino.²¹

Na konstitutivni seji je bila sprejeta organizacijska struktura JSS, ki sta jo dopolnili župi Karlovac in Varaždin, medtem ko župe Vinkovci niso formirali zaradi nasprotovanja nekaterih društev župe Osijek, ki so bila dodeljena novi župi. Da ne bi žrtvovali "elan in voljo" teh društev, so raje opustili načrtovanje nove župe,²² saj bi uveljavitev na silo lahko kaj hitro reaktivirala nacionalni sokolski konflikt, ki ga je sokolstvo doživljalo v prvih letih jugoslovanske države, ko so se hrvaška in srbska društva združevala v jugoslovanska.²³

Preglednica stanja SKJ v letih 1930-1935²⁴

	Župe	E (d/č)*	Pripadniki	Domovi**
1930	24	895 (740 / 155)	135.668	95
1931	25	1559 (882 / 707)	240.239	120
1932	25	1835 (914 / 921)	264.407	139
1933	25	1998 (928 / 1070)	281.143	195
1934	25	2452 (934 / 1518)	332.356	192
1935	25	2301 (877 / 1424)	297.330	211

* Organizacijske enote (E): društva (d) in čete (č).

** Organizacije brez svojih domov so svojo vadbo organizirale v šolskih objektih, državnih in občinskih stavbah ali različnih privatnih prostorih.

²⁰ SG, 8. 3. 1935, I. Mamuzić, Trojstvo ili jedinstvo.

²¹ Izveštaji za V. redovnu glavnu skupščinu Saveza SKJ u Beogradu 12. maja 1935, str. XLI.

²² SG, 14. 5. 1931, Iz godišnjeg izveštaja tajnika SKJ.

²³ Več v Pavlin, "Zmaga-svoboda".

²⁴ Statistični podatki so črpani iz podatkov statističnega odseka, zbranih v poročilih za skupščine, ter iz sokolskih koledarjev. Statistike so bile pripravljane na osnovi registra Zveze ter glede na ankete o stanju. Zaradi nevestnosti posameznih organizacij je prihajalo do razhajanj in različnih podatkov, zato je pričujoča preglednica le vpogled v rast članstva in organizacijsko stanje.

Načrt sokolske organizacijske strukture ni sledil državno-upravnemu vzoru banovin, pač pa je temeljil na sokolskih vidikih JSS in tudi HSS, ki so upoštevali vitalne gospodarske, prometne, kulturne in tudi zgodovinsko-upravne razmere, v Srbiji pa so se marsikateri župe JSS prekrivale z divizijskimi oblastmi. V aktualni organizaciji žup so nekatere upravno segale prek banovinskih mej: župa Ljubljana (sedež v Dravski banovini) je vključevala sokolske organizacije čabarskega okraja iz Savske banovine, župa Karlovac (Savska banovina) je vključevala belokranjska društva iz Dravske banovine, župa Banja Luka (Vrbaska banovina) je ob reki Uni posegala v Savsko banovino, župa Zagreb (Savska banovina) je posegala ob isti mejni reki v Vrbasko banovino ter ob Savi v slovensko Posavje oz. Dravsko banovino, župa Mostar (Primorska banovina) se je raztezala na ozemlju Primorske in Zetske banovine, župi Sarajevo in Užice (obe v Drinski banovini) sta posegali v Zetsko banovino, župa Tuzla (Drinska banovina) je obsegala tudi ozemlje Vrbaske banovine, župa Osijek (Savska banovina) je v trikotniku med Dravo in Donavo posegla v ozemlje Donavske banovine, župa Beograd je bila s sedežem in večino organizacij na ozemlju Donavske banovine, segala pa še v Vrbasko in Moravsko banovino, župa Kragujevac s sedežem v Donavski banovini se je raztezala na Vrbasko in Moravsko banovino, župa Niš (Moravska banovina) je posegala še v Vardarsko banovino. Teritorialna struktura žup je v vsakdanjem praktičnem življenju vplivala na medžupske spore, predvsem med tistimi, ki so se raztezale na ozemljih dveh ali treh banovin. 7. člen zakona o SKJ je namreč določal, da so sredstva za vzdrževanje sokolskih organizacij sestavljali članski in prostovoljni prispevki, volila in dobrovoljni prispevki, ali krajše "avtonomna" sredstva in denarne podpore države. Po zakonu je Zveza prejela iz proračuna denarno podporo za vzdrževanje in delo sokolske organizacije. Na nižjem nivoju je denarno podporo dodeljevala banovina, in sicer župam na svojem ozemlju, medtem ko naj bi bila društva deležna prispevkov lokalnih skupnosti in subvencij žup.²⁵ Ker so imele nekatere župe svoje člane, tj. društva in čete, v različnih banovinah, je bilo vprašanje delitve banovinske denarne pomoči povod za spore, to pa je bil eden od povodov razmišljanju načrta velikih žup. Septembra 1930 je vodja organizacijsko-pravnega odseka SKJ Ignjat Pavlas pripravil idejni načrt reorganizacije žup po sistemu velikih žup z delitvijo na okrožja. Načrt je utemeljeval z zmanjšanjem administrativnega dela (namesto številnih žup le 9 upravnih enot oziroma 10 z Zvezjo) in decentralizacijo dela, kar bi omogočilo več časa za idejno delo, s širjenjem sokolskega dela na do tedaj še nedotaknjenih področjih v režiji žup in z reševanjem vprašanj banovinskega financiranja, ki so zahtevala izenačitev administrativnih državno-upravnih in sokolskih teritorijev.²⁶ Pavlasov predlog je bil podprt in na tem temelju je bil pripravljen elaborat, ki je bil razposlan župam v preučitev in opredelitev. V primeru nestrinjanja je bila zahtevana argumentacija. Načrt je sprožil tako pomisleke kot drugačne predloge, vsekakor pa so nasprotni predlogi temeljili na stari župni organizacijski strukturi. Organizacijsko-pravni odsek SKJ se je konec leta 1930 pritoževal nad številnimi župami, ki niso odgovorile, ter opozarjal, da je skrajni čas za pridobitev odgovorov, če naj odsek pristopi k reorganizaciji, kar priča o tistem nasprotovanju.²⁷ Zato se je IO SKJ konec no-

²⁵ Zbornik SSKJ, str. 10-11 in str. 19.

²⁶ SG, 1. 10. 1930; XVIII. seja IO SKJ; Izveštaj 1935, str. VIII-IX.

²⁷ SG, 1. 12. 1930; XXI. seja IO SKJ.

vembra 1930 odločil, da se zaenkrat ne pristopa k reorganizaciji žup, saj to zahteva zelo obzirno in postopno reševanje, pač pa naj bi se župe kvečjemu le prilagodile banovinskim mejam.²⁸ S tem se je ohranila dopolnjena struktura žup JSS in v okviru posameznih banovin je delovalo več žup. Župske spore je podžigala še nedisciplina, ker nekatera društva niso upoštevala sokolskega reda, da mora društvo predložiti svoje zahteve ali prošnje župi, župa pa ali banovini ali Zvezi, ter so naslavljala svoje prošnje neposredno na banovine, slednje pa so jim jih lahko tudi odobrile.²⁹ Z nastopom gospodarske krize so se stopnjevala pričakovanja društev po finančni pomoči višjih institutov SKJ. Temu je Zveza nasprotovala s pojasnilom, da tudi sama ne prejme toliko sredstev, kot naj bi jih ji bilo proračunsko zagotovljenih, društva pa prav tako ne izpolnjujejo svojih finančnih dolžnosti do Zveze. Prav tako Zveza ni bila uspešna pri poizkusu znižanja ali odprave banovinskih ali/in državnih taks na javne prireditve, ki so zmanjševale dohodke društvenih prireditvev.³⁰

SKJ je s konstituiranjem vstopil v jugoslovansko javno življenje. Članstvo je skokovito naraslo, kar je odpiralo vprašanje organizacijske konsolidacije, na drugi strani pa sta SKJ čakali obravnava in razprava o idejnih vprašanjih, povezanih s potmi novega sokolstva, ki je tlakovala sokolsko misel in delo v tridesetih letih.

Tomaž Pavlin

"AND, BROTHERS, WE HAVE, THANK GOD, COMPLETED A TASK FOR THE GOOD
OF THE NATION, OUR HOMELAND AND FORTUNE OF OUR EXALTED DYNASTY"
(THE ESTABLISHMENT OF THE KINGDOM OF YUGOSLAVIA'S SOKOL ORGANISATION)

S u m m a r y

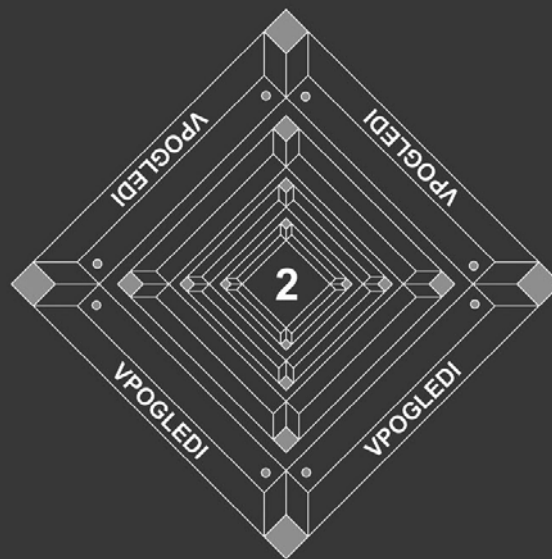
The Sokol Association - a knight organisation of the Kingdom of Yugoslavia (hereinafter SKJ) - was legally established in the beginning of December 1929. The law stipulated that in December 1929 gymnastic organisations had to decide whether to join SKJ or be abolished. During its assembly in the middle of December 1929, the Yugoslav Sokol Association unanimously decided to enter SKJ, while the Catholic Orel organisation refused to join due to ideological differences. For the SKJ founders the reaction of the members of the Croatian Sokol Association was more important. From the ideological viewpoint this Association was in line with the Sokol organisation. It was reformed in 1922, after a significant number of Croatian Sokol movement members had withdrawn from the Yugoslav Sokol Association after the 1921 Osijek assembly. In the beginning of 1930 the management of SKJ was appointed, while in the end of January 1930 the founding session was convened. The new Sokol organisation was similar to the former Yugoslav Sokol Association, and it was managed by the members of the former Yugoslav Sokol Association as well as those of the former Croatian Sokol Association. The establishment of its internal structure (the formation of regional sections - i.e. territorial associations of societies) was based on the organisational structure of the Yugoslav Sokol Association, which already initially involved the whole state, while in Croatia it was complemented with certain regional sections of the Croatian Sokol Association. The organisational structure of the regional sections, adopted at the founding session, gave rise to new considerations with regard to the life of the new Sokol organisation, and a new model of internal organisation, more in line with the state administrative system, was sought.

²⁸ SG, 1. 12. 1930; objava SKJ župam, 27. 11. 1930.

²⁹ Izveštaji 1932; str. 95.

³⁰ Izveštaji 1935, str. XXXIX.

SLOVENIJA – JUGOSLAVIJA,
KRIZE IN REFORME
1968/1988

Cena 25,00 EUR
Inštitut za novejšo zgodovino
384 strani